

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

สินค้าประเภทหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของประเทศไทย สะท้อนถึงความประณีต ความพิถีพิถันในการประดิษฐ์สินค้า และแสดงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สร้างสรรค์ผลงานออกมา ในปัจจุบันสินค้าหัตถกรรมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ช่วยให้นักท่องเที่ยว มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นทางด้านเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ทำรายได้ให้กับประเทศปีละจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้ต้องคำนึงถึงการนำวัตถุดิบภายในประเทศมาใช้อย่างคุ้มค่าทดแทนวัตถุดิบที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งต้องเสียต้นทุนสูงขึ้น (สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม, 2548)

จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งทางด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม วัฒนธรรมเก่าแก่ และมีช่างฝีมือมากมายหลายแขนง ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมแห่งหนึ่งในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีชื่อเสียงในด้านงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและเป็นแหล่งรวมของงานหัตถกรรมในเชียงใหม่ ซึ่งภายในหมู่บ้านมีศูนย์จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมถึง 2 แห่ง คือ ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายและศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายสองฝั่งคลอง นอกจากนี้ยังมีร้านค้าสองข้างทางถนนสายหางดง – บ้านถวาย ซึ่งมีจำนวนร้านค้าทั้งหมด 430 กิจการ (สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดเชียงใหม่, 2545) ส่วนหมวดสินค้าที่มีจำหน่ายได้แก่

1. หมวดสินค้าไม้แกะสลัก เช่น พระพุทธรูป สัตว์ป่าหิมพานต์ ตุ๊กตาสัตว์ เป็นต้น
2. หมวดสินค้าเครื่องจักสาน เช่น โองไม้ไผ่ กล่องข้าว กระบุง กระจาด เป็นต้น
3. หมวดสินค้าเครื่องปั้นดินเผา เช่น โอง ตุ่ม แจกัน หม้อน้ำ กระจ่าง เป็นต้น
4. หมวดสินค้าเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะรับแขก เก้าอี้สนาม โต๊ะวางโทรศัพท์ เป็นต้น
5. หมวดสินค้าผ้า เช่น เสื้อผ้า กางเกง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าผืน ปลอกหมอน เป็นต้น
6. หมวดสินค้าไม้กลึง เช่น แจกัน หม้อ ผอบ ตลับ ขัน โตก เป็นต้น
7. หมวดสินค้าอื่น ๆ เช่น เครื่องเงิน เครื่องเงิน งานกระดาษสา เป็นต้น

ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 รายได้จากการท่องเที่ยวของเชียงใหม่มีมูลค่า 45,067 ล้านบาท ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 54 เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น

24,235 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.70 จากปี 2546 จากแนวโน้มดังกล่าว บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด จึงคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชียงใหม่ยังคงมีแนวโน้มขยายตัวในอัตราที่น่าพอใจ โดยคาดว่าตลอดทั้งปี 2548 จะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวเชียงใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 หรือคิดเป็นประมาณ 1.95 ล้านคน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวเชียงใหม่ ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรปมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 40 โดยมีนักท่องเที่ยวจากอังกฤษเป็นตลาดหลัก รองลงมา คือ เยอรมัน และฝรั่งเศส
2. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 โดยมีนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่นเป็นตลาดหลัก รองลงมา คือ สิงคโปร์ และไต้หวัน
3. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอเมริกามีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15 โดยมีนักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดหลัก
4. นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคโอเชียเนียมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 โดยมีนักท่องเที่ยวจากออสเตรเลียเป็นตลาดหลัก

จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเชียงใหม่ในปี 2548 คาดว่าจะก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวสะพัดในเชียงใหม่ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 53,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 18 จากปี 2547 รายได้ดังกล่าวกระจายไปสู่ธุรกิจบริการด้านต่างๆ ได้แก่ ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกนักท่องเที่ยว ธุรกิจด้านที่พัก ธุรกิจบริการนำเที่ยวและเดินทางในท้องถิ่น ธุรกิจด้านบันเทิงและสันทนาการ และธุรกิจจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม โดยรายได้ด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือประมาณร้อยละ 32.10 กระจายไปสู่กลุ่มธุรกิจการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าโอท็อปประเภทงานหัตถกรรมต่าง ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก ผลิตภัณฑ์เซรามิก ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน รวมทั้งอาหารพื้นเมือง ซึ่งจำหน่ายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ร้านจำหน่ายสินค้าในตัวเมือง ห้างสรรพสินค้าไนท์บาซาร์ ถนนคนเดิน เป็นต้น (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, 2548)

ทั้งนี้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกของศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายมีมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 0.5 ของรายได้จากธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายเป็นประจำตามประเทศ พ.ศ. 2548

ประเทศ	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในจังหวัดเชียงใหม่ (คน)		จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ เยี่ยมชมศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย (คน)	
	ต่อปี	ต่อเดือน	ต่อปี	ต่อเดือน
อังกฤษ	782,000	65,167	3,910	326
ญี่ปุ่น	391,000	32,583	1,955	163
สหรัฐอเมริกา	293,250	24,438	1,466	122
ออสเตรเลีย	97,750	8,146	489	41
อื่นๆ	391,000	32,583	1,955	163
รวม	1,955,000	162,917	9,775	815

(แหล่งที่มา : บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด, 2548)

ดังนั้นเพื่อให้ธุรกิจหัตถกรรมของศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายดำเนินอยู่ได้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมของผู้บริโภคชาวต่างชาติ เฉพาะผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ และผลที่ได้จากการศึกษาจะสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมของผู้บริโภคชาวต่างชาติจากศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้บริโภคชาวต่างชาติที่ซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรม จากศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมของผู้บริโภคชาวต่างชาติ จากศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริโภคชาวต่างชาติที่ซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรม จากศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของธุรกิจสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาด 4 ประการที่ควบคุมได้ ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

สินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรม หมายถึง หมวดสินค้าที่มีจำหน่าย ได้แก่

1. หมวดสินค้าไม้แกะสลัก เช่น พระพุทธรูป สัตว์ป่าหิมพานต์ ตุ๊กตาสัตว์ เป็นต้น
2. หมวดสินค้าเครื่องจักสาน เช่น โองไม้ไผ่ กล่องข้าว กระบุง กระจาด เป็นต้น
3. หมวดสินค้าเครื่องปั้นดินเผา เช่น โอง ถ้วย แจกัน หม้อน้ำ กระถาง เป็นต้น
4. หมวดสินค้าเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะรับแขก เก้าอี้สนาม โต๊ะวางโทรศัพท์ เป็นต้น
5. หมวดสินค้าผ้า เช่น เสื้อผ้า กางเกง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าม่าน ปลอกหมอน เป็นต้น
6. หมวดสินค้าไม้กลึง เช่น แจกัน หม้อ ผอบ ตลับ ขัน โตก เป็นต้น
7. หมวดสินค้าอื่น ๆ เช่น เครื่องเงิน งานกระดาษสา งานหินทราย เป็นต้น

ผู้บริโภคชาวต่างชาติ หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ และซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมจากศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย หมายถึง หมู่บ้านหัตถกรรมแห่งหนึ่งในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีชื่อเสียงในด้านงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและเป็นแหล่งรวมของงานหัตถกรรมในเชียงใหม่